

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 758/2021 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen ICT-investointien rahoitustarpeesta

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Pia Kauman / kok ym. näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 758/2021 vp:

Millä aikataululla hallitus aikoo myöntää lisärahoituksen Länsi-Uudenmaan ICT-järjestelmiin tehtäviin muutostöihin, jotta hyvinvointialue voi ottaa vastuun niille määrättyjen palvelujen järjestämisestä 1.1.2023 alkaen,

miten hallitus aikoo varmistaa hyvinvointialueiden ICT-muutostöiden rahoituksen vuoden 2022 aikana

ja

miten hallitus aikoo varmistaa, etteivät ihmisten palvelut vaarannu muutoksessa riittämättömän rahoituksen takia?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Valtio osoittaa hyvinvointialueiden perustamiseen ja toimintaan sekä väliaikaisten valmistelutoimielinten kustannuksiin sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaantulon annettun lain (616/2021, jatkossa voimaantulon) 15 §:n mukaisesti valtionavustuslain (688/2001) 5 §:ssä tarkoitettua yleistä valtionavustusta. Määräraha osoitetaan valtion talousarvion momentilta 28.89.30. Maksettujen valtionavustusten yhteismäärä vuosina 2021 ja 2022 on ollut noin 62,019 milj. euroa. Tästä kokonaismäärästä Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueelle on osoitettu yhteensä noin 4,361 milj. euroa.

Määräraha on maksettu hyvinvointialueille valtiovarainministeriön päätöksen perusteella ilman hakijan erillistä hakemusta tai omaa rahoitusosuutta. Vastaavin menettelyin on toteutettu rahoitus myös HUS-yhtymän valmisteluun sekä Helsingin kaupungille sote-uudistuksesta johtuviin taloushallintoa koskeviin tehtäviin.

Hyvinvointialueen ja HUS-yhtymän toiminnan valmistelun rahoituksesta vuosina 2021 ja 2022 annetussa valtioneuvoston asetuksessa (664/2021) säädetyn mukaisesti avustukset hyvinvointialueille ovat määräytyneet perusosaan, asukasmäärän ja nykyisten järjestämisvastuullisten määrään perustuvilla kriteereillä. Määrärahaa enintään yksi viidesosa on jaettu kullekin hyvinvointialueelle tasasuuruisena osana (perusosa). Määrärahaa enintään kaksi viidesosaa on jaettu hyvinvointialueiden alueiden kuntien asukasmäärien perusteella (asukasmäärä). Lisäksi määrärahaa on jaettu enintään kaksi viidesosaa hyvinvointialueen alueella voimaanpanolain voimaantullessa sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen tehtäviä järjestävien viranomaisten lukumäärän perusteella (järjestämisvastuullisten määrä).

Lisäksi sote-uudistuksen valmistelussa on tunnistettu (ks. HE 241/2020 vp, luku 4.2.1.9 Tieto- ja viestintätekniset palvelut ja ratkaisut (ICT-palvelut) ja luku 4.2.1.13 Muutostaloudet), että yksi isoimmista uudistuksesta johtuvista muutostalouksista ovat ICT-taloudet. Vuosien 2022–2025 koskevan julkisen talouden suunnitelman valmistelun yhteydessä hallitus tarkensi muutostalouksien arvioita, ja kehyspäätökseen sisältyy määrärahoja ICT-muutoksesta aiheutuviin talouksiin yhteensä 460,40 milj. euroa. ICT-talouksien rahoitusta on budjetoitu myös valtion talousarvion momentille 28.70.05, jolle vuosien 2021 ja 2022 varten osoitettiin yhteensä 220 milj. euroa.

Hyvinvointialueiden perustamisesta ja käynnistämisestä aiheutuvien muutostalouksien rahoitus on 21.12.2021 myönnetty sosiaali- ja terveysministeriöstä alueiden toimittamien hankesuunnitelmien perusteella valtionavustuksina. Hankesuunnitelmien perusteella ICT-muutostalouksien koskevaa tukea on myönnetty myös HUS-yhtymän valmisteluun ja Helsingin kaupungille. Sosiaali- ja terveysministeriön valtionavustuspäätökset ovat olleet yhteensä noin 215,165 milj. euroa, josta Länsi-Uudellemaalle osoitettu rahoitus on määrältään yhteensä noin 13,588 milj. euroa.

Ensisijaisena tavoitteena ICT-muutostalouksiin osoitetuilla valtionavustuksilla on varmistaa alueiden tietojärjestelmien ja tiedonhallinnan häiriötön toiminta järjestämisvastuun siirron yhteydessä. Rahoitus kohdistetaan erityisesti yleishallinnon toiminnan kannalta välttämättömiin muutostalouksiin ja hankintoihin ja muihin toimialariippumattomiin ICT-toimintoihin sekä toimialakohtaisten tietojärjestelmien välttämättömiin lainsäädännön edellyttämiin muutoksiin. Varsinaiseen toiminnan uudistamiseen ei kohdisteta rahoitusta, vaikkakin erityisesti toimialakohtaisten tietojärjestelmien uudistamiseen sisältyy myös toiminnallisia muutoksia.

Hyvinvointialueiden hankesuunnitelmien tuli kattaa sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen ICT-muutosten sekä toimialariippumattoman ICT-toiminnan valmistelut. Valtionavustukset on kohdistettu kertaluonteisiin uudistuksesta aiheutuviin muutostalouksiin. Sote-uudistuksen toimeenpano tulee aiheuttamaan myös pitkäkestoisia vaikutuksia käynnistyvien hyvinvointialueiden ICT-toiminnan talouksiin, jotka rahoitetaan hyvinvointialueiden yleiskatteellisella rahoituksella vuodesta 2023 lukien.

Sote-uudistuksesta aiheutuvien muutuskustannusten arvioiminen on jatkuvaluonteista. Kustannusarviot tarkentuvat ja täydentyvät uudistuksen täytäntöönpanon edetessä. Uudistuksen täytäntöönpanosta raportoidaan sosiaali- ja terveysministeriön, valtiovarainministeriön ja sisäministeriön toimesta säännöllisesti sote-uudistuksen johtoryhmälle ja sote-ministeriryhmälle, joka myös julkaisi rahoituksen riittävyyden arviointia koskevan tiedotteen 8.10.2021.

Valtiovarainministeriö keskusteli 9.12.2021 hyvinvointialueiden sekä HUS-yhtymän ja Helsingin kaupungin sote-uudistuksesta vastaavien valmistelijoiden kanssa taloudesta ja hallinnosta. Ministeriö toimitti 10.12.2021 näille tahoille virallisen pyynnön taloustietojen toimittamiseksi 14.1.2022 mennessä. Tietoina pyydettiin arviot vuoden 2021 tilinpäätöksistä sekä vuoden 2022 talousarviosta ja mahdollisista lisämäärärahatarpeista. Kaikki tahot toimittivat vastauksia. Lisäksi vuoden 2022 kuluessa vastaavat tiedot pyydetään jatkuvaluonteista seuranta- ja arviota varten ministeriöstä kvartaaleittain. Vuodesta 2023 lukien alueiden, HUS-yhtymän ja Helsingin kaupungin velvoite taloustietojen toimittamiseen toteutuu ohjelmallisena tietotuotantona (Laki hyvinvointialueesta 611/2021 120 §). Ennalta vahvistetun käsittelyprosessin ja aikataulun mukaisesti ministeriöt ovat arvioineet saatuja taloustietoja ja valmistelun lisämäärärahatarpeita.

Hallitus on 3.2.2022 esittänyt eduskunnalle annetussa valtion vuoden 2022 lisätalousarvioehdotuksessa 155,7 milj. euron määrärahaa, joka osoitettaisiin valtionavustuksena hyvinvointialueille, HUS-sairaanhoidopiiriin kuntayhtymälle (myöhemmin keväällä 2022 HUS-yhtymälle) ja Helsingin kaupungille sote-uudistuksesta aiheutuviin ICT-muutuskustannuksiin, muuhun hyvinvointialueiden valmisteluun ja valtuustoryhmien toiminnan tukemisen vuonna 2022.

Sote-uudistuksesta johtuvia muutuskustannuksia ja niiden rahoitusta arvioidaan laajemmin, kun hallitus päättää julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2023–2026. Valmistelurahoituksen riittävyyden seuranta- ja arviointia tullaan tämän lisäksi toteuttamaan jatkuvaluonteisesti ja tiiviisti toimeenpanon edetessä kuluvana vuonna ja myös sen jälkeen.

Helsingissä 8.2.2022

Kuntaministeri Sirpa Paatero